

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Catena aurea super quattuor evangelistas

Thomas <von Aquin, Heiliger>

[Esslingen], 1475?

[Prologus]

[urn:nbn:de:bsz:31-310733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-310733)

R

Euertendo in xpo
při dno Ambaldo.
basilice. xii. aposto
loꝝ venerabili p̄f
bitero cardinali. f̄
thomas de aquino
ordinis s̄m p̄dica
ozum se totum.

Nez opifex deus solo sue boitatis icuieu cūda ms
esse pducēs nāsalē boni amorē oībo ididit creatis
ve dū vnaq̄q̄ res bonū sibi queniens nāsalr amat
+ appetit. quōdā quārsione mirabili i suū recurrere
demonstret. adozē. s̄ in hoc p̄ferē ceteris rōnalis na
tura. q̄ ipm̄ vniūsalē bonitatis fontem p̄ sapiam
meuēn potest + p̄ caritatis amorē suauē degustare
Dū sit ve sapie bonū q̄ ad ipm̄ fontē bonitatis acce
ditus oībus humanis bonis scdm̄ recte rōnis iudi
cum p̄ferat. Nec ē em̄ que fastidū ne scit. ita vt q̄
eam eozē ad huc esuriat + qui eā bibie sitre nō cessz
Nec autē est que intantuz peccato repugnat. ve qui
scdm̄ ipam̄ opant. nō peccēt. Nec ē que iohidēntez
fructū suis mīstis largit. vt q̄ eam eludat vitam
possident sempiternā. Piecellit itaq̄ voluptates
dulcedine. securitate sedes + regna. valitate. Diuis
oas vniuersas. Mū ḡ delectat munitio. eūā
gelice sapie a seculis i misterio abscondite q̄ i luce
p̄duxit dei sapientia incarnata. misterū expositōis
adhibui. sacroz doctoz sūas compilando. ad qd̄ me
induxit primie. felix recordatio. Urbam̄ pape
quart̄ mandatū. Vex q̄ eodem sūmo pontifice ex
hac vicia suberato. tria euangelia. Marci. Iuce +
Iobis exponēda restabant. ne opus qd̄ obediencia
incepat negāgenā impediū relinqueret. cū multo
labore diligens adhibui studium. vt quoz euangeli
ozum expositōne complez eadem i omnibz forma
seruata i ponēdis sanctoz audozitatibz + eoz noībz
p̄scribēdis. Et vt magis integra + oīnua p̄ dida
sanctoz expositio redderet. quāsdā expositiones do
ctozum grecoꝝ i latinū feci transferrē. ex quibz p̄ta
ex positōibz latinoꝝ doctoz iūserui audoz noībz
p̄notatis. vt x̄ quia oīgnit ve de laboz fructibz ob
lationes sacerdotibus offerunt. expositionis euang
gelice opus labozis mī fructum. aploꝝ p̄sbitero
cenſui offerendū. in quo n̄a suscipiat auctoritas de
bitum scientis iudicia iudicij censuram exercent
+ antiqua dilectio amoris affectum in offerētis mu
nere comprehendat. *Colo.*

Uocacōem genciu + cam salutis
rarū ysaias p̄ba manifesto p̄nūdat
ozactōdicens.
Deus meus factus est fortitudo mea
+ dixit. pax est ve sis mihi seru⁹ ad
susciendas tribus iacob + feces isrl̄ eozuertendas
dedi te in lucem genciu ve sis salus mea vsq̄ ad ex
tremū terre. *¶* Iero. sup̄ ysaiam. In quibz verbis
ostendit xpm̄ appellari seruū inquantū ē formatus
ex vtero. Nam an̄ vba ista p̄mittit. Nec dicit do
min⁹ formā me ex vtero seruū sibi. fuerat siq̄dem

voluntas p̄ris. vt pessimi vinctores missuz suscipēt
filium. vnde + ipse xps ad discipulos loquit. in viā
gēcium ne ieritis s̄ ite magis ad oues p̄ditas dom⁹
israel. Quia ḡ israēl nō ē reductus ad deū p̄p̄ea
dei filius loquit iudeis non credentibz dicens. Deus
meus fact⁹ est fortitudo mea + qui solatus est me
sup̄ abiectōe populi mei + dixit mihi. pax est si ser
uas mihi ad susciendas tribus iacob que suo vicio
conuerūt. + ad feces siue reliq̄as israēl quertēdas
pro filijs israēl dedi. te in lucem genciu oīm vt illu
mines vniuersum mundū + salutem meā p̄ quā oēs
salui fiunt vsq̄ ad extrema terre facias puenire.
¶ **Colo.** Ex p̄missis ergo verbis duo possum⁹ col
ligere. quoz primū est dīna v̄tus que fuit in xpo
ex qua efficax fuit ad genciu illuminationē q̄a d̄.
Deus meus fact⁹ ē fortitudo mea. Deus ḡ erat i
xpo mundum reconcilians sibi ve a p̄s ad corinth.
dicie. Vnde + euāgelū p̄ qd̄ credentes saluāt v̄t
dei est i salute; omi credenti. ve idem ap̄s ad ro. di.
scdm̄ autē est illuminatio genciu + sal⁹ mūdi e x̄ di
sp̄sitione p̄ris p̄ xpm̄ completa q̄a d̄. Dedi. te in
lucem genciu. +. Vnde post resurrectionem suā
dñs ve dispositionem p̄ris implet. ad p̄dicandū
discipulos misit dicens. Docete om̄s gentes. quoz
quidā ad p̄dicandū iudeis qdā ad p̄dicandū gētibz mi
sterū acceperūt. Quia v̄o euāgelū optuū nō solū
p̄dicari p̄ter p̄sentes s̄ etiā scribi p̄t fu curos. eadē
diffiditō ē in scriptozibz euāgelij obſuata. Nam ma
theus iudeis hebraico s̄mōe euāgelū scripsit. Mar
cus autē primis euāgelium scripsit in gentibus.
¶ **Eusebi⁹** in eccl̄astica hystoria. Cum. n. romane
vrbis claz vbi dei lumen fuisset exortum. s̄mo veris
tatis + lucis qui p̄ Petrū p̄dicabāt vniuersozum
mentes placido illustrauit. auditu ita ve cotidie au
dientibus eam nulla vnq̄q̄ sagetas heret. vnd̄ neg
audito n̄ sola sufficerebat. s̄. Marcū discipulū eius
oībus precibus exortit vt ea que ille v̄bo p̄dicabat
ad perpetuam eoz p̄mōitionē habendam scripture
traderet. q̄ domi forisq̄ in huicemodi vbi medita
tombz p̄maneret. Nec prius ab obsecrando des
sistunt. quā que exauerāt ipetrarēt. Et hoc fuit cā
scribendi euāgelium scdm̄ Marcū. Petrus vero
ve p̄ sp̄m̄ sanctū; religioso se compit furto spoliatū
delectatus ē fidem eoz p̄ hęc deuotionemq̄ p̄sideras
fidemq̄ confirmauit + in perpetuam legendā scri
pturam eccl̄esijs tradidit. *¶* **Iero.** sup̄ marcum.
Principiū autē quia a p̄fectōis etatis xpi p̄dicatōe
mchoat nec laborat in vancate infantuli qui loquit
de p̄fectione filij dei. *¶* **Cris.** Compendiosam autem
ac breuē narrationē facit. In quo magistrū imitat⁹
ē. s̄. Petrum breuitatis studentem. *¶* **Aug.** Vnde
mache qui regiam p̄sonam xpi narranda; suscepit
babuit. Marcum sibi etiāq̄ comitem + ab breuitatē
adiunduz qui sua vestigia quodāmodo sequeretur.
¶ Regū. n. est nō esse sine comitum obsequio. Sacer
dos autē qm̄ in sanda sanctorū solus intrabat. p̄p̄ea
flucas cui⁹ circa sacerdotum xpi erat inuēdo. nō
babuit tanq̄ sozum subsequētem qui suā narratio
nem quodā mō breuitaret. *¶* **Meda.** Notandum
est etiā q̄ euāgeliste sandi diuersum narrationis

11

Y

sus primordiu singuli diuersum statuerē terminū
 Matheus namq; a natuitate dominica exordiu; sus-
 mens ad tempus vsq; domice resurrectionis seriem
 suo narrationis pduxit. Marcus ab initio euāgelice
 predicationis incipiens puenit vsq; ad tem p^o ascē-
 sionis dñi & predicationis discipulorū eius cunctis
 gentibus p orbem. Lucas a natuitate precursoris i
 choanis euāgelium terminauit in ascensione domica
 Jobes ab eternitate uerbi dei pncipiū sumēs vsq;
 ad temp^o dñice resurrectionis euāgelizando ptingit
Ambro. sup lucam. Quia g^o marcus a potencie ce-
 pit expressione diuine: recte sub leonis ymagine fi-
 guratur. **Remig. sup math.** Per leonem etiam
 significat marc^o. q̄a sicut leo terribilem uocem i de-
 seruo emittit. sic marcus a uoce in deserto icēpit di-
 cens. **Vox clamantis i deserto.** **Aug^o.** de consen-
 euāg. Quāuis etiā de figura aliter dici possit. mar-
 cus. n. qui neq; stirpem regiam ut matheus ob hoc
 per leonem figuratus. neq; sacerdotale ut lucas si-
 gnificatus p vitulum vel cognationem. vel cōsecra-
 tionem nazare voluit. & tamē in eis uersatus ostē-
 ditur que homo xp̄s opatus. p homis figuram in
 illis quatuor animalib; significatus uidet. **Thom.
pb.** Del ouangelii scdm marcum aquilam inuuit. a
 ppheta uero acuto que a longē sunt speculatur ut
 aquila. **Cero.** In prologo.

Iniciū sc̄ti
 euāgelij
 ihesu xp̄i
 filij dei

Marcus euangelista
 sacerdotium in israel
 agēs secundam carnē
 leuita ad dñm gūsus
 euāgelij i ptalia scri-
 psit ostendens in eo quid & generi suo deberet xp̄s.
 Nam iniciū euāgelij in uoce ppheticę exclamas-
 tonis instituens ordinem leuitice electōnis ostendit
 predicans iohānem. zacharię filium in uoce angeli
 emissum dicens. **Iniciū euāg. ihesu xp̄i.** **Cero.**
Euāgelium grece dī. latine bona annūciatio predi-
catur qd̄ pprie ad regnū dei & remissionē gnet pe-
catorū. Est. n. euāgelium p qd̄ uenit redemptio fi-
delium & beatitudo sanctorū. Quatuor autē euāge-
lia unū sūt & unū quatuor in hebreo ihesus i greco
ioher. in latino saluator dī. xp̄s autē grece. messias
hebraice latine unū. rex & sacerdos dī. **Heda.**
Conferendum autē est hoc euāgelij pncipiū. p̄ri-
cipio mathei quod ait. **His generationis ihu christi**
filij dauid filij abrahę. **Hic autē dicit filij dei. **Et****
ueroq; enī unus dñs ihesus xp̄s dei & homis fili^o
est intelligendus. **Et ap̄e primus euāgelista filij**
homis cum. **Secundus filiū dei nominat. ut a minor-**
ribus ad maiora paulatim sensus noster assurgeret
ac p fidem & sac̄a humanitatis assumptę. ad agnitio-
nem diuine eternitatis ascenderet. **Ap̄e etiam q̄ hu-**
manā erat generationem describeret a filio hoīs
cepit dauid. i. siue Abraham. **Ap̄e etiā is qui librū**
sui ab initio euāgelice predicationis ichoabat fi-
lij dei magis appellare uoluit idm xp̄m. q̄a humanē
erat nature de pgenie p̄fariharum ueritatem car-
nis suscipere. & omne fuit potencie euāgelium mūdo p̄-
dicare. **Hilari^o. ij. de trimi. **Non** autē solo nomine**
postatus est xp̄m filij dei. sed etiā p̄p̄riate. **Non**

filij dei sumus. s; nō talis hic filius. **Hic. n. uerū &**
pprius est filius origine non adoptione uicaz nam
nucupatione natuitate. non creatione. **Heda.**
Sicut scriptum ē in **Scriptur^o. **Euāgelij****
ysaia ppheta. **Ecce ego **marcus** p̄p̄rius p̄mo**
mitto angelum meum **Ecce ego **ponit** testimōiū p̄ba-**
ante faciem tuam qui **rum ut ea cūda sine**
preparabit uiam tuam **sc̄ptis dubitatis sic**
ante te **Vox clamantis **sc̄ptis** q̄ scribitur in**
in deserto pate uia do **mare q̄ hic ap̄p̄os**
mimi rectas facite semi **ita p̄dita ei mōtra**
tas eius **ret sit q̄ t̄no uobis**
et uobis q̄ legi et p̄b̄is
 suscepant ad suscipiendā euāgelij grām ac licet
 que ip̄os pphete p̄dixerant m̄tuitū & gōdas q̄
 p euāgelij p̄nōia ad dñm ueniat ad autoritatē q̄
 legis & prophetarum suscipiendam uenerunt q̄
 puocat. unde dicit. **Sicut** scriptū ē in ysaiā p̄b̄ta
Ecce ego mitto angelū meū aū facie tua. **Pro-**
de optimo gr̄ie inter p̄tandi. **Hoc** autē nō scribit
 ysaiā. s; in malachia i nouissimo. xij. p̄b̄ta. **Pro-**
Cris. **Ponit** autē dīa q̄ falsitas ē scripturę. ut dī
 dicitur q̄ duos p̄phetas in diuersis locis dicit
 a duobus p̄phetis in unū agregatos ponit. **In**
 ysaiā. n. p̄pheta post ezechie desc̄ribit hystoriam
 clamantis in deserto **In** malachia uero. **Ecce** mitto
 angelum meū. **Secans** g^o euāgelista duos p̄p̄os
 posuit ut ab ysaiā dicitur ad unā sectionē hoc scri-
 tacens uero a quo dicitur. **Ecce** ego mitto angelū
 meū. **Aug^o.** de questionib; euāg. **Heda.** dñs
 ad aduētem referenda dīa hic ad ysaiā reuocant
 q̄ sensum istū prior m̄tinauerat. dem̄ p̄t uerū
 malachia statim subiecit dicens. **Vox** clamantis in
 deserto ut ungeret uerba uerū q̄ p̄phete dī
 sensus p̄tincia sub p̄nōia p̄phete p̄nōia. **Heda**
 uel aliter intelligēdū est quia & si hoc uerū m̄-
 tuit in ysaiā sensus tamen eo; iuēt & in m̄tū
 alijs locis & manifestus i hoc q̄ subinuenit. uerū
 mantis in deserto. **Et** Nam q̄ dicit malachia
 tendum angelum ante faciem dñi qui p̄p̄os
 eius hoc ē q̄ ysaiā dixit. uocem clamantis ad dñm
 in deserto que diceret pate uia dñi **In** uerū q̄
 se ntencia. sicut p̄māda uia dñi p̄dicat. **Ponit** autē
 fieri ut animo marci euāgelium ḡndentip ma-
 lachia ysaias occurreret ut fieri solet q̄ tamen sine
 ulla dubitatione emendaret saltem ab alijs agniti-
 us qui ip̄o adhuc in carne uisēt legere p̄p̄os
 nisi cogitare recordationi sue que sandōp̄i regu-
 baē non frustra occurrisset alio p̄ alio nomi ḡb̄
Hic. n. insinuant q̄cūq; p̄ p̄phetas sp̄ss̄m dicit
 & singula esse oim & oia singulorū. **Heda.** **Pro** ma-
 lachia; ergo patris uox sonat ad filium qui dicitur
 p̄tis unde agnitus est. **Heda.** **Angelus** autē ut
 catur iohes. nō nature loq̄tate. uerū iohes. nō
 gemis s; officij dignitate. **Angelus.** n. grece
 nūcius dī. **Quo** nomine recta appellari potuit boni
 ille qui fuit missus a deo. ut testimonij p̄b̄tate
 lumme & ueritatem i carnem dñm mūdo nūciaret
 cōstet omnes q̄ sacerdotio fūgū ob euāgelij

officij angelorū
 labia sacerdotū
 de manu eius
 Precario; xp̄i
 ueritatē excēl
 q̄o. **Quota**
 quatuor p̄p̄os
 lane. qui p̄p̄os
 an. p. bap^o e
 p̄p̄os. **Heda.**
 graditur. p̄p̄os
 & nos ad illum
 nomis iohes fū
 autē iohes ange
 euāgelizando p̄
 qua uerbum de
 clamans in des
 las uerū p̄p̄os
 cognoscimus q̄
 modum possit a
 ter. qua clamo
 indignatione fieri
 palo enenit. d
 res suas obdur
 gnationem & ir
 ruerunt. **Heda.**
 n̄fite ob̄p̄os p̄
 malachia in deser
 baptista in deserto
 saluberrimū predi
 catus p̄ter deser
 semitas facchariā
 esse saltem xp̄i s; q̄
 fit uox & clamor
 mas uacua & sec
 atq; sacerdotū. **Heda.**
 cum subditur. **P**
 nicas eius. **Ois**
 dicit quod alijs q̄
 uiam pat̄ ut hic
 uentatis illi stre
 das in alio cogita
 nas. **Heda.** **Del**
 agit & p̄dicit re
 gū m̄cedentes p̄p̄os
 ut p̄p̄os dilig
 & nō diligit. p̄p̄os
 uerū agunt & nō h
 sem̄p̄m odiens
Quia est bene cor
 s̄mōe & p̄b̄tate. **Heda.**
 quā m̄dāta moza
Heda. **Del** ut
 uerū & q̄teritum
 parat s; ad nouū
 sem̄p̄m rectas fieri
Et iohannes
 lecto baptizans
 dicens baptisim